

An overhead photograph of a business meeting. Several people in business attire are seated around a white table. A laptop is open on the table, and there are documents with charts and graphs. A man in a suit is leaning over the table, and a woman is looking at a small object in her hands. A brown briefcase and a smartphone are also on the table.

ANALÝZA VYBRANÝCH UČIACICH SA MIEST

**ANALYTICKÁ SPRÁVA,
ZHRNUTIE
(JÚL 2025)**

The background of the page is a photograph of a multi-story brick building. The building has a grid of windows, some of which are visible in the upper and lower portions of the image. The brickwork is a reddish-brown color, and the windows are framed in dark material. The overall image has a slightly grainy, high-resolution texture.

OBSAH

1. Zoznam vybraných miest.....	04
2. Predslov k zhrnutiu analytickej správy	05
3. Úvod	07
4. Zhrnutie zistení.....	08

1. ZOZNAM VYBRANÝCH MIEST

Vybrané mestá pre analýzu: (členovia GNLC ESD Cluster*)

Bonn, Nemecko (členstvo v GNLC od roku 2020)

Charleroi, Belgicko (členstvo v GNLC od roku 2020)

Derry, Spojené kráľovstvo – Severné Írsko (členstvo v GNLC od roku 2019)*

Dublin, Írsko (členstvo v GNLC od roku 2019)*

Girona, Španielsko (členstvo v GNLC od roku 2022)

Glasgow, Spojené kráľovstvo – Škótsko (členstvo v GNLC od roku 2020)*

Groningen, Holandsko (členstvo v GNLC od roku 2019)

Liège, Belgicko (členstvo v GNLC od roku 2024)

Lubl'ana, Slovinsko (členstvo v GNLC od roku 2022)*

Pécs, Maďarsko (členstvo v GNLC od roku 2016)

Trnava, Slovensko (členstvo v GNLC od roku 2022)*

Viladecans, Španielsko (členstvo v GNLC od roku 2016)*

2. PREDSLOV K ZHRNUTIU ANALYTICKEJ SPRÁVY

Analytická správa, založená na správach z vybraných učiacich sa miest, ktoré vypracovali partneri projektu LEAP II, má za cieľ analyzovať niektoré trendy a otázky, ako môžu učiace sa mestá pomôcť pri rozvoji zručností a vedomostí občanov v mestských komunitách, s cieľom dosiahnuť lepšiu sociálnu súdržnosť prostredníctvom zdieľania vedomostí a rozvojom zručností počas celoživotného vzdelávania. Osobitná pozornosť sa venovala ESD – vzdelávaniu k udržateľnému rozvoju.

Desaťročný vývoj Globálnej siete učiacich sa miest UNESCO (GNLC UNESCO) umožnil vytvoriť celosvetovú platformu miest, spolupracujúcich prostredníctvom špecifických oblastí na svojom rozvoji a zároveň na výmene osvedčených postupov pri zapájaní občanov a ich komunít do spolupráce. Cieľom je premena miest na inteligentný, kreatívny a učiaci sa priestor, s dôrazom na vyvážené sociálne, environmentálne a ekonomické prostredie, slúžiace udržateľnej budúcnosti.

Zatiaľ čo správa UNESCO z roku 2021 o implementácii ESD v Učiacich sa mestách zdôraznila zodpovednosť a úlohy mestských komunít aby reagovali na zmenu klímy a environmentálne problémy zlepšením vedomostí a zručností a zdieľaním efektívnych postupov v environmentálne zameranom celoživotnom vzdelávaní (UIL, 2021), nedávno vyhlásený záväzok z Jubailu v Saudskej Arábii (Jubailský záväzok, UIL, 2024) posilnil našu víziu a presvedčenie, že celoživotné vzdelávanie môže účinne pomôcť pri podpore udržateľného rozvoja tým, že podporí vzdelávanie orientované na klímu. Potrebné zapojenie a inklúzia občanov sa má diať cez komunitné vzdelávacie programy, ktoré povedú k prístupným formám transformácie mestského prostredia na zelené, a teda obývateľné formy.

3. ÚVOD

Celkovým cieľom projektu LEAP II, vrátane Analytickej správy, je pomôcť menším mestám, mestečkám a iným mestským komunitám stať sa učiacimi sa mestami a učiacimi sa komunitami.

Partneri LEAP II vytvorili špeciálnu šablónu na zber informácií o tematických oblastiach, ktorá respondentom vybraných miest umožnila demonštrovať konkrétne opatrenia, formy a živé príklady mestských partnerstiev v celoživotnom vzdelávaní. Toto môže iným mestám pomôcť poučiť sa, reflektovať ich postupy a porovnávať sa nimi. Nám takýto prístup pomohol rozpoznať a rešpektovať dôvody vedúce k podobnosti a rozdielnostiam medzi vybranými mestami.

Na základe otvoreného a kooperatívneho dialógu a výmeny skúseností z budovania Učiacich sa miest a komunít, bolo na podrobnú analýzu vybraných dvanásť miest. Päť z nich je členmi ESD-klastra GNLC (*), konkrétne Trnava (SK), Glasgow (UK), Dublin (IE), Ljubljana (SI) a Derry (UK), zatiaľ čo ostatné ako Pécs (HU), Bonn (DE), Liège (BE), Groningen (NL), Charleroi (BE), Girona (ES) a Viladecans (ES) nepracujú priamo v ESD-klastri, ale silne sa zameriavajú na vzdelávanie k udržateľnému rozvoju, zaviazali sa k environmentálne orientovaným postupom v oblasti ochrany klímy, čo podporujú aj vzdelávaním dospelých a celoživotným vzdelávaním. Všetky vybrané mestá pochádzajú zo súčasných alebo bývalých členských krajín EÚ. Hoci sme sa zamerali na výber miest z každého regiónu Európy, od členov GNLC zo Škandinávie sme bohužiaľ nedostali odpovede, čo momentálne nemusí poskytovať úplný obraz.

Štruktúra úplnej Analytickej správy:

- Strategické orientácie vybraných učiacich sa miest
- Ciele udržateľného rozvoja, o ktoré sa vybrané Učiace sa mestá v súčasnosti usilujú
- Konkrétne kroky, ktoré vybrané Učiace sa mestá podnikajú na propagáciu a podporu cieľov ESD
- Hlavné zainteresované strany zapojené do rozvoja vybraných Učiacich sa miest
- Príklady toho, ako vybrané Učiace sa mestá podporujú rozvoj zelených kompetencií
- Odporúčania vzdelávania ktoré podporuje zelené zručností a environmentálne povedomie dospelých vo vybraných Učiacich sa mestách
- Prínosy členstva v sieti Učiacich sa miest – reflexie vybraných Učiacich sa miest
- Referencie

4. ZHRNUTIE ZISTENÍ

Pokiaľ ide vo vybraných mestách o ich postupy a opatrenia orientované na vzdelávanie pre trvalo udržateľný rozvoj (ESD), partneri projektu LEAP-II identifikovali niektoré špecifické črty týchto dvanástich miest v súvislosti s otázkami trvalej udržateľnosti a budúcim smerovaním mestských komunít.

Uvedomili si nielen výzvy, ale aj príležitosti spojené s posilňovaním vzdelávajúceho sa mestského regiónu a vzdelávajúcej sa komunity ako kľúčovej zložky spolupráce pri efektívnom prenose vedomostí. Najrozsiahlejšia časť je venovaná práve tejto poslednej kategórii – úvahám skúmaných miest o prínosoch premeny na vzdelávajúce sa mesto.

Strategická orientácia vybraných učiacich sa miest

Všetky mestá urobili pozoruhodný pokrok v propagácii a rozvoji vzdelávania k udržateľnému rozvoju (ESD) s cieľom posunúť sa smerom k udržateľným mestám a komunitám. Nielen mestá patriace do klastra ESD, ale aj ostatné vybrané mestá sa zameriavajú na ESD a opatrenia v oblasti klímy, využívajú

spoluprácu so zainteresovanými stranami, s cieľom formulovať vlastné modely alebo, s ohľadom na kompatibilné priority a podmienky, prevziať už existujúce štruktúry či metódy zamerané na udržateľnú budúcnosť.

Ciele udržateľného rozvoja, o ktoré sa v súčasnosti vybrané učiace sa mestá usilujú

Vybrané mestá začlenili viaceré ciele udržateľného rozvoja (SDG) do svojej kultúry a mestskej štruktúry, a to tak v sociálnej, ako aj v ekonomickej oblasti, s cieľom využiť vlastný potenciál a prepojiť ho s víziami a poslaním tak, aby sa stali súčasťou reality. Čitatelia tohto dokumentu si uvedomia, aký význam má to, že konkrétne ciele udržateľného rozvoja odrážajú poznanie a potreby

miestnych komunít a to vtedy, ak miestna/regionálna spolupráca vznikla na základe vzájomného dohovoru, berúc do úvahy obmedzenia, s cieľom vyhnúť sa zbytočným záťažiam a problémom. Príklady týchto dvanástich vybraných miest môžu byť použité ako prípady pre ďalšie porovnanie a hĺbkové skúmanie.

Konkrétne kroky vybraných učiacich sa miest, ktorými propagujú a podporujú ciele ESD

Príklady, ktoré LEAP-II zhromaždil od dvanástich vybraných miest, demonštrujú, akou formou mestá a ich regióny čelia výzve ekologickej udržateľnosti, pričom zdôrazňujú dôležitosť zelených a klimatických opatrení, založených na vzájomnom porozumení a zodpovednosti. Opatrenia zozbierané z vybraných miest ukazujú, ako malé kroky môžu viesť k efektívnej účinnosti v oblasti energie, potravín, vody, oblečenia, stavebníctva alebo komunitných priestorov s cieľom zmeniť spoločnosť k udržateľným formáciám. V tejto súvislosti spomínané opatrenia vysvetľujú prínosy Učiacich sa miest, ako „majákov“ ukazujúcich výhody učiacich sa komunit v mestskom prostredí.

Hlavné zainteresované strany zapojené do rozvoja vybraných učiacich sa miest

Zapojenie zainteresovaných strán a udržateľného spolunažívania odhalilo rozmanitosť a pestrosť potrieb, postojov a prístupov k tomu, ako môžu Učiace sa mestá pomôcť formovať uvažovanie, ovplyvniť predsudky aj myslenie, aby sa prešlo k realistickým, zodpovedným a racionálnym krokom v prospech ľudskej dôstojnosti a ekologického

Príklady ako vybrané učiace sa mestá podporujú rozvoj zelených kompetencií

Rozvoj zelených kompetencií sa stal vlajkovou iniciatívou v mnohých z týchto dvanástich vybraných miest, aby signalizoval, čo môžu Učiace sa mestá ponúknuť prostredníctvom celoživotného vzdelávania. Je to nie len rozvoj zručností u obyvateľov, ale na to nadväzujúci prechod k činom podporujúcim udržateľné mestá pomocou širokej škály novonadobudnutých kompetencií. Rozvojové programy premenili tradičné organizácie vzdelávania a odbornej prípravy na zelené organizácie, počnúc všeobecnými ale aj odbornými školami (VET) až po inštitúcie vyššieho vzdelávania (HEI). Okrem toho sa rozrástli a rozšírili neformálne vzdelávacie prostredia aj na ďalšie komunitné zoskupenia – od priemyslu po kultúru či od technológií po umenie, aby ponúkali celoživotné vzdelávanie zamerané na efektívny prenos vedomostí v súlade s cieľmi ESD.

Odporúčanie vzdelávacích aktivít ktoré podporujú zelené zručností a environmentálne povedomie dospelých

Aby sa celoživotné vzdelávanie a rozvoj ekologických zručností stali skutočnosťou, sledovaných dvanásť miest sformulovalo niekoľko odporúčaní. Zdôraznili dôležitosť zamerať sa na podporu ekologických zručností a environmentálneho povedomia vo svojich komunitách, a tiež vyzdvihli pozitívny vplyv medzigeneračných vzdelávacích programov pre oblasť trvalo udržateľného rozvoja. Príklady rozvíjania ekologických zručností zároveň poukázali na realitu tvrdej práce a len postupného napredovania, zároveň však zdôraznili, aký vplyvný a motivujúci účinok môžu mať takéto programy, ak ich iniciujú a vytvárajú renomované mestské inštitúcie s cieľom preukázať, že angažovanosť a vzájomná starostlivosť sa dajú spojiť s partnerstvami a ohľaduplnosťou voči ostatným. A to všetko v záujme vytvorenia mestského prostredia vhodného na život, založeného na dôvere a spolupráci.

Čo prináša Učiacim sa mestám členstvo v sieti – reflexie vybraných miest v rámci ESD

Mesto **Bonn** výrazne profitovalo z iniciatívy Učiace sa mesto, ktorá posilnila jeho schopnosť riešiť výzvy v oblasti udržateľnosti a podporovať zapojenie komunity. Zosúladením svojich vzdelávacích stratégií so zásadami vzdelávania k udržateľnému rozvoju (ESD), Bonn vypestoval kolaboratívne prostredie, v ktorom rôzne zainteresované strany vrátane občianskej spoločnosti, vzdelávacích inštitúcií a miestnych podnikov spolupracujú na dosahovaní spoločných cieľov. Toto úsilie bude prínosom nielen pre miestne obyvateľstvo, ale poslúži aj ako model pre regionálne, národné a medzinárodné iniciatívy zamerané na dosiahnutie cieľov udržateľného rozvoja (SDG). Ponaučenia získané zo skúseností Bonnu môžu poskytnúť cenné poznatky pre iné mestá, ktoré sa vydávajú na podobnú cestu, najmä pri budovaní sietí spolupráce a zapájania rôznych komunít do úsilia o udržateľnú budúcnosť.

Charleroi vidí prínosy členstva v sieti Učiacich sa miest v možnostiach zvýšeného financovania a podpory z programov EÚ a medzinárodných organizácií, pre projekty zamerané na udržateľnosť, cezhraničnú spoluprácu pri riešení spoločných regionálnych problémov (napr. nezamestnanosti dospelých pracovníkov v tradičných odvetviach) a využívanie technologických inovácií, ekologických a sociálnych obchodných modelov na podporu budúcich snáh v oblasti udržateľnosti.

Derry profitovalo z iniciatívy Učiace sa mesto tým, že zaznamenalo výrazné zlepšenie sociálnej súdržnosti, hospodárskeho rozvoja a dostupnosti vzdelávania. Hoci Derry urobilo veľký pokrok, stále je v počiatočných fázach implementácie niektorých iniciatív. Spolupráca medzi rôznymi zainteresovanými stranami je kľúčom k úspechu. Derry sa zameriava na inklúziu vo vzdelávaní, udržateľnosť a hospodársky rozvoj a odporúča ostatným mestám podporovať spoluprácu

vo všetkých sektoroch, vypracovať Inkluzívne politiky a inovatívne využívať miestne zdroje na vytvorenie udržateľného a dostupného vzdelávacieho prostredia.

Mesto **Dublin** profitovalo z členstva v iniciatíve Učiace sa mesto tým, že objavilo a rozvíjalo komunitné vzdelávanie založené na výmene a spolupráci medzi zainteresovanými stranami, s cieľom dosiahnuť sociálnu súdržnosť, inklúziu a venovať pozornosť sociálnym, ekonomickým a environmentálnym výzvam s rešpektom a dôstojnosťou. Dublin odporúča ostatným mestám zoznámiť sa s príbehom Dublin Learning City a vziať si pozitívne posolstvá o prínosoch členstva v sieti Učiacich sa miest UNESCO, ktorá presadzuje ušľachtilé ciele a partnerstvá od lokálnej až po globálnu úroveň. Je to presvedčivá forma, ako podnietiť vedenie miest a volených členov mestského zastupiteľstva k plánovaniu a rozvoju Učiaceho sa mesta na základe reality a potrieb verejnosti.

Girona profitovala z členstva v sieti Učiacich sa miest tým, že dosiahla súdržnosť medzi miestnymi inštitúciami a orgánmi. Vďaka vytvoreniu „Mesa Técnica“ na magistráte (Ajuntament de Girona) skutočnosť, že sú Učiacim sa mestom, podporila pocit jednoty v miestnych inštitúciách. Okrem toho z členstva profitovala aj celá spoločnosť v Girona, nakoľko je pre členov komunity k dispozícii široká škála verejne dostupných služieb, ktoré umožňujú rozvoj mesta cez udržateľné ciele k inteligentnej, kreatívnej a inkluzívnej budúcnosti.

Glasgow urobil pôsobivé kroky smerom k tomu, aby sa stal učiacim sa mestom, v ktorom sa prelínajú udržateľnosť, sociálna spravodlivosť a celoživotné vzdelávanie. Rámec Učiaceho sa mesta umožnil Glasgowu zapojiť občanov do formovania budúcnosti mesta, od energetických riešení až po udržateľnú dopravu. Iniciatívy ako projekt GALLANT a stratégia Active Travel sú príkladom toho, ako môže byť vzdelávanie silným motorom environmentálnych zmien. Mesto by sa malo naďalej zameriavať na podporu partnerstiev medzi miestnymi inštitúciami a občanmi s cieľom ďalej stimulovať udržateľný hospodársky rast a obnovu mesta. Ostatné mestá sa môžu poučiť z holistického prístupu Glasgowa podporovaním spolupráce, zapojením komunity a inováciami vo vzdelávaní aj v udržateľnosti.

Groningen má k dispozícii dva kľúčové prvky: stratégiu mesta stať sa centrom vedomostí v Holandsku (a v Európe), čo znamená, že vzdelávanie vo všetkých formách je všadeprítomné, a podporu otázok udržateľnosti a ich začlenenie do politík. Mesto už podporuje a financuje celý rad aktivít a iniciatív, ktoré poskytujú občanom praktickú pomoc alebo odbornú prípravu v oblastiach súvisiacich s udržateľnosťou.

Liège získalo status člena siete Učiacich sa miest oveľa neskôr (2024). Preto sa nové know-how a odborné znalosti v Liège ešte stále budujú. Liège sa stabilnejšie zameriava na integráciu udržateľnosti do existujúcich kultúrnych a vzdelávacích inštitúcií a jeho iniciatívy často kladú dôraz na zvelaďovanie zelene a technologické inovácie.

Mesto **Lubl'ana** doteraz profitovalo z iniciatívy Učiace sa mesto tým, že sa stalo silnejším a schopnejším pokračovať v niekoľkých akciách a programoch zameraných na SDG, ktorých cieľom je zvýšiť účasť na celoživotnom vzdelávaní na základe spolupráce zainteresovaných strán. Dôležité je nájsť rovnováhu medzi sociálnymi a ekonomickými výzvami s dôrazom na ekologické aspekty zmien v prospech inteligentných, kreatívnych a vzdelávajúcich sa komunít v Lubl'ane. Mesto Lubl'ana integrovalo viacero cieľových skupín celoživotného vzdelávania s dôrazom na dospelých obyvateľov – preto konzultácie a partnerstvo so Slovinským inštitútom pre vzdelávanie dospelých (ACS/SIAE) a s Univerzitou tretieho veku, aby zlepšili aktivity zamerané na ESD pre dospelých a ich komunity s medzigeneračným prístupom.

Vzdelávacie prostredie mesta **Pécs** výrazne ťaží z aktívneho zapojenia a účasti miestnej Univerzity, a to tak v iniciatívach celoživotného vzdelávania, ako aj v komunitných aktivitách, ktoré podporujú efektívny prenos vedomostí a rozvoj zručností. Ďalším dôležitým faktorom rozvoja konceptu Učiaceho sa mesta je občianska spoločnosť reprezentovaná a koordinovaná Domom občianskych komunít. Mesto Pécs a občianska spoločnosť vedú štruktúrovaný dialóg, ktorý umožňuje úzku spoluprácu s občanmi prostredníctvom komunitných aktivít mimovládnych organizácií, vrátane zelených tém. Zapojenie Pécsu do iniciatívy „100 klimaticky neutrálnych miest“ a snaha stať sa Zeleným mestom poskytujú priaznivé podmienky pre zelené iniciatívy a iniciatívy udržateľnosti. Sociálne otázky vrátane sociálnej inklúzie a blahobytu sú však pre učiace sa mesto Pécs veľmi dôležitými témami.

Trnava urobila významné kroky v zosúladení svojich vzdelávacích politík s cieľmi udržateľného rozvoja. Prostredníctvom programov zameraných na inklúziu, digitálnu gramotnosť a zelené zručnosti mesto podporilo vzdelávacie prostredie, ktoré pripravuje občanov na moderné výzvy. Spolupráca medzi verejným, súkromným a neziskovým sektorom bola kľúčom k podpore celoživotného vzdelávania. Prvotriednym príkladom je Učiaci sa Trnava, kde nezisková organizácia Lifestarter zjednotila rôznych aktérov vo vzdelávaní s cieľom vytvoriť model Učiaceho sa mesta. Tento model sa môže ukázať ako účinný aj počas zmien politického vedenia, keďže civilný sektor zabezpečuje kontinuitu.

Vo **Viladecans** bol vytvorený zaujímavý mechanizmus riadenia pre strategické plánovanie, ktorý zapojil občanov a ich podnety, ktoré potom prevzala riadiaca skupina. Zapojenie občanov prostredníctvom participatívnych procesov má značný vzdelávací potenciál. Mesto tiež kladie dôraz na blaho a radosť svojich občanov. Porota rozhodujúca o cene Green Leaf ocenila prístup mesta vnášať do svojho úsilia pozitivitu a radosť. Pestovaním atmosféry nadšenia sa mesto snaží zapojiť a inšpirovať ostatných, aby sa pripojili k zelenej transformácii.

Na záver odporúčame čitateľom, aby sa oboznámili s našou kompletnou Analytickou správou (<https://leap2local.eu/>, ISBN 978-80-99976-14-7) a využili ju pri budovaní a podpore Učiacich sa miest, regiónov a udržateľných komunít.

Projekt LEAP II – Local Adult Education Policy /
2023-1-SK01-KA220-ADU-000160870

Koordinátor projektu: AINova (SK)

kontakt: es@ainova.sk

Koordinátor mapovania a analýzy WP2: NHE (HU)

kontakt: info@ckh.hu

Na základe príspevkov všetkých partnerov

Referencie:

UIL (2021), ESD Implementation in Learning Cities Hamburg: UIL

UIL (2024), Jubail Commitment: UNESCO learning cities take climate action
Hamburg: UIL

Financované Európskou úniou. Vyjadrené názory a postoje sú názormi a vyhláseniami autora(-ov) a nemusia nevyhnutne odrážať názory a stanoviská Európskej únie alebo SAAIC. Európska únia ani organizácia udeľujúca grant za ne nepreberajú žiadnu zodpovednosť.

Co-funded by
the European Union

